

Euroopa kodanikualgatuse „Vesi ja kanalisatsioon on inimõigus!” taustteave

Ajalugu

Euroopa avaliku sektori töötajate ametiühingute liit (European Federation of Public Service Unions, EPSU) otsustas oma 2009. aasta kongressil algatada miljoni allkirja kogumise, et toetada vee kuulutamist inimõiguseks. Algatus hõlmab töötajate ja kodanike koondamist eelnimetatud õiguse toetuseks ning võitluseks Euroopa Komisjonis ja Euroopa riikide valitsustes domineeriva, liberaliseerimist ja konkurentsi soodustava poliitika negatiivse mõju vastu. 2011. aasta märtsis pani Euroopa Komisjon viimaks kodanikualgatuse reeglid paika. Määruse kohta leiab lisateavet aadressil <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/welcome?lg=et>.

ÜRO tunnustab õigust veele ja kanalisatsioonile üldise inimõigusena. 2010. aasta 28. juulil kinnitas ÜRO Peaassamblee oma resolutsiooniga 64/292 selgesõnaliselt, et õigus veele ja kanalisatsioonile on inimõigus ning et puhas joogivesi ja nõuetekohane kanalisatsioon on kõikide inimõiguste realiseerimisel võtmetegurid. Resolutsioonis kutsutakse valitsusi ja rahvusvahelisi organisatsioone üles eraldama rahalisi vahendeid, aitama kaasa suutlikkuse tõstmisele ja tehnosiirdele, et tagada kõigile juurdepääs ohutule, puhtale, ligipääsetavale ja taskukohasele joogiveele ning nõuetekohasele kanalisatsioonile.

Kõik kodanikud vajavad puhas joogivett ja ohutut kanalisatsioonisüsteemi. ÜRO on tunnustanud õigust veele ja kanalisatsioonile üldise inimõigusena, kuid paljud inimesed on sellest õigusest ikka veel ilma. Euroopa Liidus tuleb seda õigust rakendada.

Mida me tahame

1. Vee- ja kanalisatsiooniteenuste tagamist kõigile Euroopa Liidu liikmesriikide elanikele. Me usume, et Euroopa Liit peab rakendama õigust veele ja kanalisatsioonile kui inimõigusele niivõrd, kui vee- ja kanalisatsiooniteenustele (kui üldhuviteenusele) kohaldatakse Euroopa õigusakte. Euroopa Liit peab edendama eelnimetatud inimõiguse rakendamist, seades kõigile liikmesriikidele siduvaid eesmärke kõnealuse teenuse üleüldise kättesaadavuse saavutamiseks.
2. Inimõigused turuhuvidest kõrgemale: veevarustusteenuseid ei tohi liberaliseerida. Me soovime, et EL muudaks oma praegust, konkurentstile keskenduvat ja täielikult turupõhist hoiakut ning võtaks omaks avalikele teenustele suunatud ja õigustel põhineva lähenemisviisi. Vesi on piiratud loodusvara ning eluks ja terviseks möödapääsmatult vajalik avalik hüve. See on looduslik monopol, mille puhul ei tohiks valitseda siseturu reeglid.

Euroopa kodanikualgatuse
„Vesi ja kanalisatsioon on inimõigus!”
taustteave

3. Vee ja kanalisatsiooni üldist kättesaadavust kogu maailmas.
Me usume, et EL peaks tegema suuremaid jõupingutusi, et tagada kõigile ligipääs veele ja kanalisatsioonile. EL peab seadma eesmärgid ning muutma oma arengupoliitika üheks eesmärgiks üldise (kõiki hõlmava) juurdepääsu saavutamise veele ja kanalisatsioonile. Nii toimides aitab EL aktiivselt kaasa veevarustuse ja kanalisatsiooni muutumisele kõigile kättesaadavaks õiguseks.

Meie ettepanekud Euroopa Komisjonile vee ja kanalisatsiooni kättesaadavuse käsitlemiseks inimõigusena:

1. Kasutada kõikides vett ja kanalisatsiooni käsitlevates dokumentides mõistet „õigus veele ja kanalisatsioonile” kui inimõigust.
2. Tagada vee (ohutu, puhta ja taskukohase) ning kanalisatsiooniteenuste kättesaadavus kõigile ELi liikmesriikide elanikele.
3. Vältida veevarustusteenuste muutumist kommertsteenusteks, jättes vee siseturu eeskirjadest välja. See on saavutatav, kui Euroopa Komisjon kohustub:
 - mitte liberaliseerima veevarustus- ja kanalisatsiooniteenuseid;
 - mitte kaasama veevarustus- ja kanalisatsiooniteenuseid kaubanduslepetesse, nt CETA;
 - edendama avaliku sektori siseseid partnerlussuhteid;
 - hoidma ELi veepoliitikas ja veega seotud poliitikas au sees vee raamdirektiivi põhimõtet „vesi ei ole tarbekaup”;
 - sätestama, et veekeskkonna kaitsmine on kommertshuvidest tähtsam;
 - algatama tugiprogramme maksuvõimetute kasutajate abistamiseks, eesmärgiga ennetada veele juurdepääsu piiramist;
 - tagama, et veevarustusteenuste pakkumisega tegelevate erafirmade lepingud on täielikult avalikud ja läbipaistvad (kõnealuse avaliku teenuse puhul ei tohiks ärisaladusel olla mingit rolli);
 - kooskõlas vee raamdirektiiviga edendama elanike kaasamist.
4. Suurendada kogu maailmas juurdepääsu veele ja kanalisatsioonile, tehes üleüldise juurdepääsu saavutamise veele ja kanalisatsioonile ELi arengupoliitika üheks osaks ning suurendades ametlikus arenguabis (Official Development Assistance, ODA) vee- ja kanalisatsiooniteenuste kvaliteedi parandamisele suunatud tegevuste osakaalu.
5. Edendada avaliku sektori siseseid partnerlussuhteid (veevarustusega tegelevate asutuste vahelisi partnerlussuhteid), mis põhinevad kasumi mittetaotlemisel ja solidaarsusel eri riikide veevarustusega tegelevate asutuste ja töötajate vahel.
6. Sätestada seadusega, et kontroll vee ja veeressursside üle peab jääma avaliku sektori kätte.
7. Toetada ELi ja teiste riikide avalik-õiguslikke vee-ettevõtteid, kellel pole piisavalt omavahendeid tagamaks veevarustus- ja kanalisatsiooniteenuste kättesaadavust vaestele.
8. Toetada ja soodustada selliste vee-ettevõtete tegevust, kes suunavad teatud osa oma aastakäibest partnerlusse arengumaade vee-ettevõtjatega (järgides Madalmaade ja Prantsusmaa eeskujul).

Euroopa kodanikualgatuse
„Vesi ja kanalisatsioon on inimõigus!”
taustteave

9. Toetada kvaliteetsete veeteenuste tagamiseks vabatahtliku Euroopa võrdlussüsteemi kehtestamist riigi osalusega ettevõtetele.
10. Koostada EL 27 riikides tegutsevate vee-ettevõtjate hea haldustava.

Sündmuste kulg

Loodud on kodanike komitee, mis on Euroopa kodanikualgatuse ametlik esindaja. Miinimumnõue on, et komitees oleks 7 inimest 7 Euroopa riigist. Kampaania läbiviimiseks valitud 27 ELi liikmesriigist on 34 esindajat. Kõigis neis riigis on loodud siseriiklikud kampaaniarühmad. Näitamaks, et tegemist pole mitte üksnes ELi sisese, vaid globaalse probleemiga, korraldame kampaaniaid ka teistes riikides: Türgis, Horvaatias, Venemaal ja Norras.

Meil on kavas korraldada nii veebipõhiseid kui tänavakampaaniaid. Allkirju saab anda kampaania veebilehel aadressil www.right2water.eu ja paberil. Allkirjade kogumine algab niipea, kui Euroopa Komisjon on Euroopa kodanikualgatuse vastu võtnud. Me esitame oma ettepaneku 1. aprillil 2012 – esimesel Euroopa kodanikualgatuste esitamise päeval.

22. märts 2012: Ülemaailmne veepäev; veebisaidi www.right2water.eu avamine

1. aprill 2012: Euroopa kodanikualgatuse registreerimine / esitamine

24-25. aprill 2012: eeldatav registreerimise kinnitus Euroopa Komisjoni poolt = esimene allkirjade kogumise päev! Lisaüritus EPSU täitevkomitees

2012 aprill – 2013 aprill: üks aasta miljoni allkirja kogumiseks.

Toetavad organisatsioonid

Kampaaniaid korraldatakse nii internetis kui tänavatel. Me otsime toetajaid nii vabaühenduste, näiteks keskkonna-, sotsiaal- ja arenguorganisatsioonide kui ka naisteorganisatsioonide, kirikute ja avalik-õiguslike (vee-)firmade seast. Püüame saada toetust ka poliitikutelt ning leida avaliku elu tegelasi, kes oleksid kampaaniat avalikult toetades meie kampaania saadikuteks.

Euroopa kodanikualgatuse
„Vesi ja kanalisatsioon on inimõigus!”
taustteave

Lühiülevaade protsessist, mille korraldajad peavad Euroopa kodanikualgatuse esitamiseks läbima.

- a) Algatuse eesmärk peab olema selline, et Euroopa Komisjoni pädevuses oleks teha aluslepingute raames seadusandlikke ettepanekuid ning eesmärk ei tohi olla ilmselgelt kergemeelne ega vastuolus Euroopa Liidu väärtustega.
- b) Korraldajad peavad moodustama vähemalt seitsmest liikmest koosneva kodanike komitee ning määrama kontaktisikuks esindaja ja tema asendaja. Need isikud ja tulevased allkirja andjad peavad olema Euroopa Liidu hääleõiguslikud kodanikud.
- c) Enne allkirjade kogumist peavad korraldajad taotlema oma algatuse registreerimist Euroopa Komisjoni poolt, kasutades selleks tüüpvormi ning lisades soovi korral selgitusi või õigustekste.
- d) Kahe kuu jooksul Euroopa Komisjon kas registreerib algatuse või lükkab selle tagasi ning teavitab korraldajaid oma otsuse põhjustest ja kõikidest võimalikest neile kasutada olevatest õiguslikest ja muudest vahenditest.
- e) Oluline osa allkirjadest peab olema kogutud vähemalt 7 liikmesriigist. Iga riigi puhul peab allkirjade arv vastama liikmesriigist valitud Euroopa Parlamendi liikmete arvule, mis on korrutatud kordajaga 750.
- f) Registreerimisel ja kogu menetluse vältel peavad korraldajad tagama oma rahastamisallikate täieliku läbipaistvuse.
- g) Allkirju on võimalik koguda internetis ja paberil. Korraldajatel tuleb võtta arvesse erinevaid siseriiklikke allkirjade registreerimise ja tõendamise seotud protseduure. 27 liikmesriigist nõuavad 18 ID-kaardi või passinumbrilise lisamist allkirjale ning 9 ei nõua seda.
- h) Enne algatuse esitamist komisjonile on allkirjade kogumiseks ja tõendamiseks ning tingimustele vastamiseks aega 12 kuud.
- i) Kodanike komitee võib esitada algatuse Euroopa Komisjonile asjakohasel tasandil isiklikult ning seejärel toimub Euroopa Parlamendis avalik arutelu. Kolme kuu jooksul avaldab Euroopa Komisjon teatise oma õiguslike ja poliitiliste järelduste ning põhjendustega meetmete võtmiseks või mitte võtmiseks.
- j) Kodanikualgatuse korraldajad ja ametiasutused peavad kinni pidama andmekaitse seadusest, et tagada isikuandmete kogumine ainult asjaomase algatuse jaoks ja mitte muul eesmärgil, ning et andmed hiljem hävitataks. Korraldajatele kohaldatakse karistusi mis tahes muu eeskirjade rikkumise, näiteks allkirjade võltsimise eest.

Õigusaktidega EI anta kodanikele tegelikku seadusandliku algatuse läbiviimise õigust, kuna algatus pole komisjonile siduv. Isegi kui Euroopa kodanikualgatusega kogutakse kokku vajalik arv allkirju ning algatus vastab kõikidele tingimustele, võib Euroopa Komisjon siiski otsustada algatuse tagasi lükata. Euroopa kodanikualgatust tuleb võtta sellisena, nagu see on: vahend, mis võimaldab kodanikel pöörata mitte üksnes Euroopa Komisjoni, vaid ka meedia ja avalikkuse tähelepanu teatud teemadele ning algatada neil teemadel üleeuroopaline arutelu.